

Mohamad Iwhida Ahmed:

**Human Rights in Islam
Reconciliation, Toleration, Coexistence
„The Islamic Perspective“**

Hodnocení disertační práce

Autor představuje muslimské pojetí lidských práv. Ukazuje jejich zdroje v křesťanství a islámu, srovnává jejich pojetí v těchto dvou náboženstvích a pak se dále podrobně zabývá současným pojetím lidských práv v islámu, chvályhodně se zvláště podrobně zaměřuje na kontroverzní témata, jako je odpad od islámu, postavení žen nebo trestní právo. Uvádí v našem prostředí málo známé islámské deklarace lidských práv ve srovnání s deklaracemi OSN. Zvláště se věnuje tématu smíření, tolerance a koexistence.

Doktorand srovnává oficiální dokumenty náboženských autorit islámských zemí, názory islámských právních škol a jednotlivých autorů se závaznými prameny islámu, totiž s Koránem a sunnou. Ukazuje, že např. pojetí vztahu k odpadlíkům neuspokojivé z hlediska širokého světového souhlasu o svobodě vyznání nemá kořeny v pramenech, že v Koránu a v Muhammadových výročí lze najít podporu pro toleranci k jiným názorům a že zavedené právní školy se od raných pramenů v tomto bodu odchyľují. Je třeba ocenit jeho nezávislost a jistou odvahu, s níž se staví proti většinovému mínění islámských autorit.

Hodnocení tohoto typu práce vyžaduje účast odborníků z několika oblastí. Zdržuji se vyjádření k spolehlivosti, úplnosti a věrnosti arabským, islámským teologickým a právním pramenům a spoléhám v tomto bodu na arabisty a islamology, kteří budou práci rovněž hodnotit.

Práci bych celkově přiřadil k žánru apologie. Ocenění si zaslouží autorova snaha nalézt v raných muslimských pramenech podklady pro relativně široké pojetí lidských

práv. Pokouší se totiž nalézt přímo v Koránu a v hadíthech jinou koncepci, než ta, která převažuje ve čtyřech oficiálních prvních školách, že totiž apostase se trestá smrtí, že práva žen jsou v pramenech pojata odlišně od práv mužů apod. Otázkou však je žánr a oborové zařazení této disertace. Je to religionistická práce nepředpojatě popisující normativní a empirický aspekt probíraného náboženství? Nebo je to vyznavačský text z oboru islámské teologie a islámského práva, který se snaží obhájit, co je obhajitelné a přeformulovat stávající nesnadno obhajitelné normy tak, aby byly přijatelné pro západního křesťanského nebo humanistického čtenáře?

Doktorská disertace má prokázat autorovu vědeckou způsobilost v oboru. Alfou a omegou vědeckosti je vyjasnění předmětu a metody. Předmět, totiž lidská práva v islámu, je v této práci jasný. Je však třeba v důkladné rozpravě zvážit, jak je to s uplatněnou metodologií. Práce by měla obsahovat metodologickou sebereflexi. Úvodní kapitola však spíše souhrnně probírá, co bylo dosud k tématu řečeno jinými autory. A pak už do konce textu nacházíme jen meritorní kapitoly. Věda však stojí padá vědeckou metodou. Vědecká sebereflexe by měla začít pečlivým a poctivým oborovým zařazením. Je to dílo z popisné a srovnávací religionistiky? Nebo jde o teologii náboženství (připustíme-li vůbec tzv. „teologii genitivů“)? Není bez významu ujistit se, teologie kterého z náboženství je ve hře? Může Evangelická teologická fakulta někoho vzdělat, a dokonce v doktorandském stupni, v oboru islámské teologie, je k tomu kompetentní? Tyto nejasnosti nečiní předloženou disertační práci nepřijatelnou, jen vyžadují důkladnou rozpravu.

Méně podstatné námitky je třeba vznést k úpravě práce. Je neobvyklé a značně nepřehledné uvádět poznámky, zejména bibliografické odkazy po každé kapitole. Nejednotná úprava titulků jednotlivých úrovní kapitol činí strukturu textu méně zřetelnou. Jde o zdvojené názvy všech kapitol nejvyšší úrovně, např. na s. 39 (s dvojnásobným, slovním a číselným označením pořadí kapitoly) a následující straně v záhlaví totéž znovu). Dále jsou jinou velikostí písma nadepsány názvy kapitol 1.4 a o stránku dál 1.5. Po záhlaví kapitoly 1.6 na s. 22 následuje na následující straně titulek stejného typu a velikosti písma, avšak bez očíslování, a v rámci této neočíslované kapitoly se od s. 26 překvapivě číslování vrací na nejvyšší úroveň, tedy opět kapitoly 1 (s. 26), 2 (s. 27) atd.. Na s. 33 pak po předchozí kapitole 1.6 následuje kapitola 1.8.

Nejde o čistě grafickou úpravu, nýbrž o jasné rozčlenění práce svědčící o utřídění myšlenek.

Nejvyšší ocenění si zaslouží etické poselství práce. Autor neslevuje z islámské pravověrnosti, přesto však nachází v normativních textech islámu myšlenky podporující takové uspořádání, které by islám zachovalo a zároveň dalo patřičný prostor lidské důstojnosti. Z odborného hlediska jde o nahromadění normativních výpovědí podporujících autorovy teze. Není jasné oborové a metodologické zakotvení práce. Nevylučuji však důkladnou metodologickou a meritorní rozpravu za přítomnosti kvalifikovaných arabistů a islamologů a v případě úspěšné obhajoby udělení doktorátu teologie.

Vypracoval: doc. ThDr. Ivan Štampach